

นิราศสุพรรณ: ความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ ของสุนทรภู่ในการแต่งโคลงสี่สุภาพ*

ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต**

บทคัดย่อ

สุนทรภู่แต่งนิราศสุพรรณด้วยรูปแบบโคลงสี่สุภาพที่ตนคิดขึ้นซึ่งมีข้อบังคับการแต่งมากกว่าโคลงสี่สุภาพทั่วไปและเสริมสร้างให้ไพเราะขึ้นโดยใช้คำสัมผัสซ้ำมวรรค การศึกษาสัมผัสซ้ำมวรรคทำให้พบโคลง 30 แบบของสุนทรภู่ และโคลง 2 แบบที่สุนทรภู่ใช้มากที่สุดและรองลงมา ได้แก่ “สพพพ” และ “พพพพ” โคลงทั้ง 2 แบบนี้มีการแต่งที่เป็นระบบจนจัดเป็นโคลงกลบทได้ การวิจัยครั้งนี้พบว่าสุนทรภู่สร้างกลบทขึ้นใหม่หลายชนิดรวมทั้งค้นพบลักษณะโคลงกลบทซ้อนดอกของสุนทรภู่ สุนทรภู่แต่งโคลงกลบทในนิราศเรื่องนี้ถึง 354 บท มีทั้งกลบทเดี่ยวและกลบทผสมซึ่งมีลักษณะเฉพาะแบบโคลง สุนทรภู่ปรากฏอยู่ด้วย ทำให้โคลงกลบทของสุนทรภู่ต่างจากโคลงกลบทของกวีอื่นแม้เรียกชื่อเดียวกัน สุนทรภู่สามารถแต่งโคลงกลบทและโคลงที่ไม่ใช่กลบทได้อย่างไพเราะสื่อความและอารมณ์ได้เด่นชัด นิราศเรื่องนี้สะท้อนเอกลักษณ์ของสุนทรภู่ที่ชอบใช้สัมผัสในคำประพันธ์ ทั้งยังนำเสนอเนื้อหาแบบใหม่ของโคลงนิราศที่เน้นเล่าเรื่องการเดินทางมากกว่าคร่ำครวญ ความเชี่ยวชาญในการเล่าเรื่องที่พบเห็นผสานกับจินตนาการและเชื่อมโยงกับความทรงจำในอดีตได้เป็นอย่างดี การสอดแทรกคำวิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็น การให้ข้อคิดและคติสอนใจที่ตกผลึกจากประสบการณ์ชีวิตอย่างเหมาะสมและคลั่งความรู้เรื่องต่าง ๆ ที่มีเป็นจำนวนมาก ทำให้สุนทรภู่แต่งนิราศสุพรรณได้น่าอ่าน มีรสวรรณคดีที่หลากหลาย และให้ความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้อ่าน การวิจัยครั้งนี้ทำให้ประจักษ์ถึง

* บทความนี้สรุปสาระสำคัญจากรายงานการวิจัยเรื่องเดียวกันที่ผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนการผลิตผลงานวิจัยจากฝ่ายวิจัย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปลายปี 2554 จนถึงต้นปี 2555

** รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คุณค่าของนิราศสุพรรณที่ยังไม่มีใครกล่าวได้ละเอียดลึกซึ้งเช่นนี้มาก่อนโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณค่าด้านวรรณศิลป์และคุณค่าด้านอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ด้านสังคมและวัฒนธรรม โบราณคดี ภูมิศาสตร์และธรรมชาติวิทยา ทั้งยังพบว่าโคลงของสุนทรภู่มีอิทธิพลต่อการแต่งโคลงของกวีในสมัยหลังไม่น้อย ผลการวิจัยครั้งนี้บ่งชี้ว่าข้อกล่าวหาเรื่องสุนทรภู่แต่งโคลงไม่เป็นหรือแต่งโคลงไม่ได้พอได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: สุนทรภู่, นิราศสุพรรณ, โคลงสุนทรภู่, ความคิดสร้างสรรค์

Nirat Suphan: Sunthon Phu's Creativity in Composing Khlong Si Suphap

Cholada Rueangruglikit*

Abstract

Sunthon Phu composed *Nirat Suphan* in his own unique form of khlong si suphap in which there are more regulations than in a typical khlong si suphap. Moreover, he elaborates on the intricacy of his khlong by supplying internal rhymes between the two phrases in the same line. A close study of the number of internal rhymes between the two phrases in the same line finds thirty types in Sunthon Phu's khlong si suphap. Also, two patterns specific to Sunthon Phu's work are also discovered: the "vccc" which is his most favorite khlong pattern and the "cccc" khlong pattern. The regulations controlling the composition of both the "vccc" and the "cccc" khlong patterns are so systematic that they could be considered as a form of khlong konlabot, a special kind of khlong in which specific rules are required in its composition. Sunthon Phu composed three hundred and fifty-four verses of khlong konlabot in *Nirat Suphan*, both single and complex, comprising two kinds of konlabot in the same verse. Several new kinds of khlong konlabot, including Sunthon Phu's khlong konlabot Son Dok, which has not been explained, are also discovered in *Nirat Suphan*. It is noted that Sunthon Phu's additional regulations exist also in his khlong konlabot.

*Associate Professor, Department of Thai, Faculty of Arts, Chulalongkorn University

These regulations differentiate Sunthon Phu's khlong konlabot from those of other poets, though they are called by the same name.

Sunthon Phu successfully composed both khlong konlabot and non khlong konlabot. Nirat Suphan reflects Sunthon Phu's fondness for using internal rhymes in his composition. It also introduces new content, consisting largely of a record of the poet's travels rather than on his sorrow at his separation, which was the focus of earlier Khlong Nirat by other poets. Sunthon Phu's personal opinions, emotions, his witty remarks crystallized from his experiences in life, and his abundant knowledge of various fields are also well represented in his melodious and creative khlong. This study reveals various valuable aspects of *Nirat Suphan* that have not yet been studied in great depth especially in terms of their literary merit. Apart from this, the study examines the work from sociological, cultural, archeological, and geographical perspectives, as well as from that of nature studies. Because Sunthon Phu's khlong are generally recognized as highly influential on the works of later poets, this study could rebut the accusation by some scholars that Sunthon Phu lacked ability in composing khlong si suphap and did not succeed in writing khlong.

Keywords: Sunthon Phu, Nirat Suphan, Sunthon Phu's Khlong, creativity